

พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ
แบบเบอรี่พิกกิงของเบทส์ (Bates' Berrypicking Model)

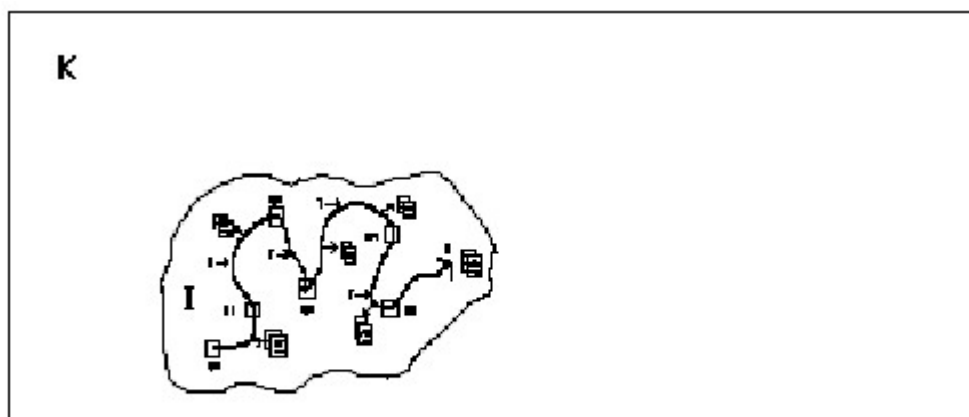
จุฑามาศ พรหมทอง

Jutamas Promthong

อาจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คำสำคัญ : พฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศ , Information seeking behavior, Bates' Berrypicking Model

เบทส์ (Bates 1989) นำเสนอตัวแบบการค้นหาสารสนเทศตัวแบบใหม่ที่ลักษณะใกล้เคียงกับพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของผู้ใช้มากกว่าตัวแบบพื้นฐานที่เน้นระบบเป็นศูนย์กลาง เบทส์เรียกตัวแบบของเธอว่า “berrypicking” โดยมีแนวคิดว่าการสืบค้นสารสนเทศไม่ได้มีขั้นตอนที่เป็นลำดับขั้น ผู้ใช้จะสืบค้นสารสนเทศจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งโดยการเริ่มต้นจากการหาหัวข้อกว้าง ๆ หรือรายการอ้างอิงรายการใดรายการหนึ่งก่อน จากนั้นผู้ใช้ก็จะค้นหาสารสนเทศต่อไปยังแหล่งสารสนเทศอื่นๆ ที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งผู้ใช้จะค้นพบแนวความคิดใหม่ ๆ และค้นพบแนวทางที่จะค้นคว้าต่อไป ซึ่งจะเกิดข้อคำถามใหม่ ๆ และผู้ค้นก็จะค้นคว้าสารสนเทศใหม่ ๆ โดยไม่ได้คาดคิดมาก่อน ดังภาพที่ 2.3

K = universe of knowledge

I = universe of interest

ภาพที่ 1 การสืบค้นแบบเบอรี่พิกกิง

เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ (20 กันยายน พ.ศ. 2560)

แปลจากเอกสาร Bates, Macia J. (1989). “The Design of Browsing and Berrypicking Techniques for the Online Search Interface.”

ตัวแบบเบอร์ริกิงมีความแตกต่างจากตัวแบบการสืบค้นสารสนเทศพื้นฐาน 4 ประการ คือ

- 1) ลักษณะของคำถามจะไม่คงที่แต่จะมีวิวัฒนาการไปเรื่อย ๆ
- 2) ผู้ใช้จะได้รับสารสนเทศที่ละเล็กละน้อยแทนที่จะได้รับสารสนเทศคราวละมาก ๆ
- 3) ผู้ค้นหาสารสนเทศจะใช้เทคนิคที่หลากหลายมากกว่าการค้นคืนจากรายการบรรณานุกรมในฐานข้อมูลเพียงอย่างเดียว

4) ผู้ใช้จะแสวงหาสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศที่หลากหลายมากขึ้นกว่าการใช้เพียงแค่การค้นคืนสารสนเทศจากฐานข้อมูลบรรณานุกรมเท่านั้น

ตัวแบบเบอร์ริกิงไม่ได้เน้นขั้นตอนของการค้นคืนสารสนเทศ แต่เป็นการนำเสนอกลยุทธ์การสืบค้นสารสนเทศที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. การติดตามเชิงอรรถหรือรายการอ้างอิง (*footnote chasing*) หรือการเชื่อมโยงย้อนหลัง (*backward chaining*) เป็นการติดตามแสวงหาสารสนเทศจากรายการอ้างอิงในเชิงอรรถที่พบในหนังสือหรือบทความที่สนใจ ซึ่งเป็นเทคนิคที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในกลุ่มนักวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ด้วยกลยุทธ์ดังกล่าวผสมผสานกับการเชื่อมโยงร้อยเรียงวิธีการอื่น ๆ ผู้ใช้จะสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดจากการที่ต้องแสวงหาสารสนเทศทั้งหมดจากมวลทรัพยากรสารสนเทศที่เกี่ยวข้องได้

2. การสืบค้นจากดัชนีรายการอ้างอิง (*citation index*) หรือ การเชื่อมโยงข้างหน้า (*forward chaining*) เป็นการค้นหาสารสนเทศโดยเริ่มจากรายการอ้างอิงรายการใดรายการหนึ่งในบรรดารายการอ้างอิง (*citation index*) เพื่อสำรวจว่ามีผู้ใดนำผลงานดังกล่าวไปอ้างอิงบ้าง

3. การสืบค้นจากวารสาร (*journal run*) เป็นการค้นหาสารสนเทศจากวารสารสำคัญ ๆ ในสาขาวิชานั้น ๆ โดยกำหนดชื่อวารสารหลักในสาขาวิชาที่ต้องการสืบค้น และสำรวจวารสารชื่อนั้น ๆ ย้อนหลังทุกฉบับตามจำนวนปีที่ต้องการสืบค้นจากวารสารฉบับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังทำการค้นหา การสืบค้นวิธีนี้ทำให้ได้บทความในเรื่องที่ต้องการจำนวนมาก เนื่องจากวารสารหลักในสาขาวิชาต่าง ๆ จะมีบทความที่เกี่ยวข้องในสาขานั้น ๆ สูงกว่าวารสารอื่น ๆ

4. การสำรวจชั้นหนังสือ (*area scanning*) เป็นการสำรวจหนังสือที่อยู่ในชั้นเดียวกันเพื่อให้ได้หนังสือในเนื้อหาที่ต้องการหลายเล่ม

5. การสืบค้นในบริการบรรณานุกรมและดรรชนีและสาระสังเขป (*subject searches in bibliographies and abstracting and indexing services*) เป็นกลยุทธ์การค้นคืนสารสนเทศแบบพื้นฐานดั้งเดิม โดยการสืบค้นสารสนเทศจากหัวเรื่องและคำค้นในบรรณานุกรม สาระสังเขปและดรรชนีจำนวนมาก ที่จัดเรียงรายการตามหัวเรื่อง (*subject*) ของบริการรายการบรรณานุกรมสาระสังเขปและดรรชนี

6. การสืบค้นจากชื่อผู้แต่ง (*author searching*) เป็นการสืบค้นในกรณีที่ทราบว่าผู้แต่งคนใดเขียนเรื่องในสาขาที่ต้องการ อาจใช้ชื่อผู้แต่งคนนั้นในการสืบค้นเพื่อให้ได้งานเขียนของผู้แต่งนั้นเพิ่มเติมในหัวข้อเดียวกัน

ตัวแบบเบอรี่พิกกิงเป็นตัวอย่างสำหรับการค้นหาสารสนเทศและเป็นตัวแบบในการนำไปสู่แนวทางการออกแบบฐานข้อมูลและส่วนต่อประสานการสืบค้นที่ผู้ใช้งานจะสามารถสืบค้นสารสนเทศที่ต้องการได้ด้วยความรู้สึกที่เป็นธรรมชาติ แต่ทว่าพฤติกรรมการสืบค้นสารสนเทศของบุคคลอาจใช้วิธีเดิมซ้ำ ๆ หรือสืบค้นด้วย วิธีใหม่หลายวิธีประกอบกัน เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ และพฤติกรรมการสืบค้นสารสนเทศจะสิ้นสุดลงเมื่อบุคคลได้รับสารสนเทศที่ตรงกับความต้องการ

บรรณานุกรม

Bates, Macia J. (1989). "The Design of Browsing and Berrypicking Techniques for the Online Search Interface." Retrieved November 14, 2007, from <http://www.gseis.ucla.edu/faculty/bates/berrypicking.html>

สายลม วุฒิสมบูรณ์ . (2546). กระบวนการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษบัณฑิตศึกษาศาสา
สารสนเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ศิลปะศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช